

polder op 8 en 23 januari (vondst) en de adulte vogel van Delfzijl die de volgende dag waarschijnlijk in de Eemshaven zat. Verder bestond er soms verwarring over het juiste kleed of werden helemaal geen kleedgegevens vermeld. Dit alles maakt het erg lastig om een exact aantal te bepalen, maar al met al gaat het dus om zeker 25 gevallen.

Oorzaken

Vaak is het bij dit soort invasies lastig om een eenduidige oorzaak aan te wijzen. Een mogelijke oorzaak zou een extreem slechte voedselsituatie in de overwinteringsgebieden kunnen zijn. Veel vogels op de Faeröer waren namelijk in slechte conditie (Van Winden 2012). Ook een strenge winter of andere slechte weersomstandigheden kunnen een rol spelen waardoor veel vogels (meestal vooral eerste-winters) nog wel eens uitwijken naar Noord- en West-Europa (Olsen & Larsson 2004). Rondom het begin van de invasie (eind november-begin januari) stonden er regelmatig stormachtige noordwestenwinden in de noordelijke zeegebieden die soms grote aantallen zeevogels

als Drieteenmeeuwen, Noordse Stormvogels en diverse alkachtigen naar de Nederlandse kust brachten. Wellicht dat mede dankzij deze winden veel Kleine Burgemeesters makkelijker in Nederland terecht kwamen.

Literatuur

- van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman 2001. *Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1. Tweede, herziene druk.* GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Bunskoek, M., E.B. Ebels & R. Winters 2009. *Kumliens Meeuw op Terschelling in januari 2005.* *Dutch Birding* 19: 17-19.
- Grant, P.J. 1986. *Gulls: a guide to identification.* T & A D Poyser. Calton.
- Olsen, K.M. & H. Larsson 2004. *Gulls of Europe, Asia and North America.* Helm. London.
- van Winden, E. 2012. *Kleine Burgemeesters op drift.* *SOVON-Nieuws* 25 (1): 10-11.
- Websites: www.avifaunagroningen.nl, www.lauwersmeer.com, www.trektellen.nl, www.vogelsvangroningen.nl en www.waarneming.nl.

De Patrijs in de provincie Groningen in 2010

Aart van der Spoel

Na een lange reeks van jaren waarin de Patrijs telkens in aantal afnam, leek de soort in aantal te stabiliseren. Volgens sommigen leek de soort plaatselijk zelfs toe te nemen.

Dit was een goede reden om de Patrijs aan een nader onderzoek te onderwerpen en de soort in 2010 'Vogel van het Jaar' te maken. Door een zo groot mogelijk publiek erbij te betrekken, werd verwacht uit alle delen van de provincie waarnemingen te ontvangen.

Het onderzoek

Direct bij de start van het nieuwe jaar kwamen al waarnemingen binnen. Veel waarnemingen gingen vergezeld van opmerkingen over het gedrag. Zo werden bijvoorbeeld op 8 januari elf vogels gemeld die zich verborgen onder de sneeuw bij het zien van een naderende Torenavalk. Ook werden gegevens gemeld over roepende vogels en over vogels met jongen. Er zijn 295 waarnemingen binnengekomen met een totaal van 377 vogels. Vanaf half

februari werd al paarvorming vastgesteld. Een waarnemer verbaasde zich erover dat op 16 februari al een mannetje achter een vrouwtje aanzat. Is dat niet heel vroeg? Nee, de datumgrenzen zoals vastgesteld door SOVON geven 15 februari als begindatum aan. In januari en februari worden nog veel vogels in groepen gezien. In maart zijn die groepen al kleiner en in april, mei en juni is de gemiddelde groeps grootte onder de twee. De vogels zijn dan met nestelen bezig. Op 15 juni wordt de eerste juveniel gemeld en vanaf juli worden meer vogels met jongen gezien. Tot februari blijft de groeps grootte dan gemiddeld boven de zes.

Verspreiding

In de jaren zeventig broedde de Patrijs nog in de hele provincie. In de jaren tachtig begint de populatie al te verbrokkelen. De *Atlas van de Nederlandse broedvogels* (SOVON 2002) laat zien dat de Patrijs zich heeft teruggetrokken tot de oostelijke helft van de provincie.

Uit onze waarnemingen blijkt dat deze verspreiding in grote lijnen nog hetzelfde is. Er lijkt geen verdere krimp of uitbreiding te zijn.

Aantallen

In 1983 broedden er nog 3200 paar Patrijzen in de provincie en in 1992 nog zo'n 1400 paar (Van den Brink et al. 1992). In 2002 waren er nog ongeveer 200 paren over (Hustings 2002). Een fikse afname dus. In heel Nederland is die afname te zien. Op landelijk en op Europees niveau gaat deze afname nog door.

Ons onderzoek laat in Groningen helaas geen verbetering zien. Er zijn weliswaar 377 vogels geteld, maar om dit aantal te vertalen naar een aantal broedparen is erg lastig. Dit komt door bijvoorbeeld dubbelwaarnemingen en doordat na de broedtijd de vogels gaan zwerven.

Als de waarnemingen strikt volgens de SOVON-criteria geïnterpreteerd worden, zou dit tot zo'n 40-50 broedparen leiden. Als waarnemingen heel ruim geïnterpreteerd zouden worden, zou dit tot zo'n 150 paar leiden, maar dit is zeker geen hard getal.

Conclusie

De Vogel van het Jaar was gedeeltelijk een succes. Veel mensen hebben waarnemingen opgestuurd en van de verspreiding over de provincie is een aardig beeld gevormd. Over de aantallen broedvogels valt niet veel te zeggen. Dat de soort 'plaatselijk' weer toeneemt, is met ons onderzoek niet aangetoond. Plaatselijk broedvogelonderzoek in Zuidoost-Groningen gaf tussen 2007 en 2009 wel een lichte stijging te zien. Uit een publicatie van de provincie komt echter geen rooskleurig beeld naar voren. In 'De toestand van natuur en landschap in de provincie Groningen 2010' staat vermeld dat de Patrijs nog steeds verder achteruitgaat. Recente ontwikkelingen in de provincie zouden positief uit kunnen pakken voor de Patrijs. Het akkerrandenbeheer en braaklegging is heel positief voor de Grauwe Kiekendief en met de terugkeer van de Grauwe Gors zelfs bijzonder succesvol te noemen. Daarentegen gaat de rationalisatie van de overige landbouw nog steeds door. Of de Patrijs profiteert van akkerrandenbeheer en braaklegging zou specifiek onderzocht moeten worden. Aangezien deze vorm van beheer maar een heel klein gedeelte van de provincie beslaat, moet daar echter niet te veel van verwacht worden.

Dankwoord

Ben Koks (Werkgroep Grauwe Kiekendief), Jan van 't Hoff (akkervogelmeetnet provincie Groningen) en Jan Tjoelker (SOVON-DC) hebben aanvullende gegevens geleverd of nuttige informatie verstrekt.

Literatuur

- van den Brink, H., J. Furda, J. van Klinken & K. van Scharenburg 1992. *Vogelatlas van Groningen*. Groningen.
- Hustings, F. 2002. *Patrijs Perdix perdix*. pp 178-179 in: *SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5*. Leiden.